

EĞİTİM YÖNETİCİLİĞİ VE SOSYAL BECERİLER

Dr. Nezahat GÜÇLÜ

GİRİŐ

Yeterlik kavramı, belli bir görevde bir kiŐinin genel performansının niteliği veya uygunluğuna iŐaret eden genel bir değerlendirmedir (McFall. 1982). Yeterlik, insanın bir davranıŐı yapmak için gereken bilgiyi ve beceriyi kazanmasıdır. Bilgi insanın karŐı karŐıya bulunduğu durumu irdelemek, anlamak, kendini anlatmak, durumun gerektirdiği eylemlerde bulunmak için kullandığı dűŐüncedir. Beceri ise. bir davranıŐın kolaylıkla, ustalıkla, gereken nitelikte, yöntemde ve biçimde yapılabilmesidir (BaŐaran. 1992: 108). Bireyi, yeterliğe ve mükemmelliğe doğru götürmede beceriler büyük önem taşımaktadır. Çünkü becerili insan, dođuŐtan getirdiği görűŐ, duyarlık, güç yeteneklerine çaba. dikkat ve diğer kaynakları katma ile hedeflerini etkili olarak başarırlar. Singleton (1983:292). becerileri pratik, biliŐsel ve sosyal olmak üzere üç grupta toplamıŐtır. Sosyal beceriler, bilginin karŐılıklı deđiŐimin içeren özü oluştururlar. Sosyal becerilerin anahtar özellikler olmaları, kiŐisel yapıları kunnaları bu becerilerin geliŐtirilmelerini gerekli kılmaktadır (Büyükkurt. 1994).

Bu makalede, sosyal yeterlikler ve beceriler kuramsal yönden incelenerek ve eğitim yöneticilerinin sosyal becerileri bu çerçevede ele alınmaya çalıŐılacaktır. Önce. sosyal becerilerle ilişkili olan sosyal zeka ve sosyal yeterlik kavramları aŐađıda incelenecektir.

SOSYAL ZEKA

Sosyal zekayı, farklı bir unsur olarak gören araştınnacılar. sosyal zekayı oluŐturan belirli nitelikleri tanımlamaya çalıŐmıŐlardır. Bu alanda ilk çalıŐmayı yapan Thomdike (1920). sosyal zeka kavramını, "insan ilişkilerinde bilgece davranma yeteneği" (s.228) olarak tanımlamıŐtır. Keating (1978). Marlovve (1986). Wine ve Smye (1981) gibi araştınnacılar sosyal zekayı, "sosyal yeterlik" anlamında kullanmıŐlardır. Marlovve (1986). bir eyalet akıl hastanesinde çalıŐan iŐçiler üzerinde yaptığı bir araŐtınnıada. sosyal zekanın beŐ önemli boyutunu göstermiŐtir. Bunlar: (1) önceki sosyal tutumlar. (2) sosyal beceriler. (3) empati becerileri. (4) duygusallık ve (5) toplumsal gerginliktir (anxiety).

(hiçi fi

Zeka ile ilgili genel bilgilerin artmasıyla, araştırmacılar, sosyal zekanın parçaları olan spesifik unsurlar: tanımlayarak, sosyal zekanın anlamını somutlaştırmaya devam etmişlerdir. Cantor ve Kihlstorm (1987). sosyal zekanın tanımından ziyade işleyişine ağırlık vermektedirler. Onlara göre. bireylerin sosyal davranışlarındaki ustalıkları bireylerin zihinlerindeki bilgilerden ileri gelmektedir. Bu yönüyle sosyal zeka kuramı bilişsel ağırlıklı bir kuramdır. Bireyler sosyal ortamlarda bu bilgilerini kullanarak "ustaca" davranışlarda bulunabilmektedirler (Bacanlı. 1996:3). Riggio (1986: 1989) ise. sosyal zekayı belirli sosyal beceriler ve davranışlar olarak ifade etmiştir.

SOSYAL YETERLİK

Yeterlik, kişinin çevredeki belli bir yerde, gerekli bir işi. gerekli olduğu zamanda yapabilmesidir. Diğer bir deyişle, yeterli kimse, belli bir makamın görevlerini karşılayabildi kimsedir (Bursalıoğlu. 1981:5). Başka bir deyişle, bireylerin görevleriyle ilgili rollerini, amaçlara uygun olarak yerine getirebilmeleri için sahip olmaları gereken bilgi, beceri ve tutumlar yeterlik olarak tanımlanmaktadır (Başar. 1993:64).

Sosyal yeterlik ise. "bir kişinin sosyal bir görevde (durumda) kişinin performansının uygun olup olmadığının belli bir ölçüde veya ölçüt grubuna göre değerlendirilmesinin sonucu"dur (Bacanlı. 1996:10). Argyle (1967). sosyal yeterliği "etkililik" olarak ele almakta ve öğelerini şöyle sıralamaktadır (Bacanlı. 1996:11):

1. Algısal duyarlık.
2. Sıcaklık ve rapport.
3. Sosyal teknik repertuarı.
4. Esneklik.
5. Enerji ve ilişki başlatma.
6. Düz tepki örüntüleridir.

Trovver (1982:419) ise. sosyal yeterliği, "becerikli davranışı ortaya koyma yeteneğine sahip olma" olarak tanımlamaktadır. Öyleyse, sosyal yeterliği sosyal beceriden ayırmak pek kolay olmamaktadır.

SOSYAL BECERİLER

Trovver (1982) "sosyal beceriler" (social skills) kavramı ile "sosyal beceri" (social skill) kavramını birbirinden ayırmaktadır. Sosyal beceriler, "sıradan insanların sosyal etkileşimde kullandıkları ve kurallar tarafından yönetilen gerçek normatif öge davranışlar veya eylemler (bakış, sözcükler, vb.), tekil öğeler (selamlaşma) gibi öğelerin, eylemlerin veya senaryoların belirlenebilir ardışıklığı", sosyal beceri ise. "bir hedefe yönelik, becerikli davranışın ortaya konması süreci" olarak tanımlanmaktadır (Trovver. 1982:418).

Bacanlı (1996:9) bu ayrımı şöyle yorumlamaktadır:

Bireyler sosyal becerilerini davranışa aktarırlar: bu aktarma sosyal beceri sürecini oluşturur: bu süreç sosyal yeterlik açısından değerlendirilir. Bu sonuç, yapılacak analizlerde kullanışlı görünmektedir. Çünkü bireylerin sosyal becerileri davranışsal ölçümlerle belirlenebilir ve dolayısıyla eğitim ve öğretim etkinliklerinin bu düzeyde gerçekleştirilmesi de kolay olacaktır. Kişilerin özellikleri dikkate alındığında sosyal beceri analizi yapılabilir, yani kişilik ölçümleri (örneğin, kendini rapor etme: seli-report) kullanılarak kişinin sosyal becerisi belirlenebilir. Ancak kişilik özellikler genellikle öznenin subjektif algısına dayanmaktadır. Bu özelliklerin (sosyal beceri bu anlamda bir kişilik özelliği olmaktadır) nesnel, bir başka deyişle dununa özgü olarak belirlenen ölçütlere veya standartlara göre değerlendirilmesi de o kişinin sosyal yeterliğini ortaya koyar.

Marlovvc (1986) ise. sosyal becerileri, "kişilerarası durumlarda kişinin kendisi dahil, insanların duygu düşünce ve davranışlarını anlama ve o anlayışa uygun davranma yeteneği" olarak tanımlamaktadır (s.52).

Araştınnacılar. sosyal yeterlik ve sosyal zekanın göstergeleri olarak belitö*-sosyal beceriler üzerinde odaklaşmışlardır. Hull (1978) sosyal beceriler-, "bilgilerin gönderilmesi ve alınması" olarak belirtmiş. Meichenbaum. Butlcr vc Gnison (1981) ise. bu kavramı tanımlarken, problem çözme ve yeniden rol oynama gibi bilişsel etkinlikleri de sosyal becerilere dahil etmişlerdir (Bacanlı. 1996).

Sosyal becerilerin yapılarını ölçen 150 farklı araç tanımlanmıştır (Spitzberg ve Cupach. 1989). Bu araçlardan çoğu. sözsüz ifade alanlarındaki araştınnaları kapsayan laboratuvar veya quasi-experimental koşullar altında belirli sosyal beceri boyutlarını incelemekte kullanılmıştır. Friedman. Prince. Riggio ve Dimatteo (1980) sözsüz ifadelerin bireysel düzeylerini ortaya çıkannak için bir kağıt-kalem aracı olan "etkili iletişim" testini geliştirmişlerdir. İlgili diğer araştınnalarda Akert ve Panter (1988). Archer vc Akert (1977). Stemgerg ve Smith (1985) sözsüz iletişimlerini

çözömllemek için lisans öğrencileri ve kasaba halkının yetenekleri üzerinde kağıt-kalem sosyal beceri testleri, fotoğraflar, video-teypler kullanarak araştırmalar yapmışlardır (Bacanlı. 1996).

Diğer sosyal beceri araştırmaları, bütöun sosyal becerilerle ilgili olan empati (başkasını bilişsel ve duyuşsal anlama yeteneği) kavramı ile ilişkilidir. Hogan (1969). Johnson. Cheek ve Smither (1983) tarafından "çok boyutlu" olarak gösterilen "empati ölçeğini geliştirmiştir. Davis'in (1983) "Kişilerarası Tepki İndeksi'nde de benzer şekilde empati çok boyutlu bir kavram olarak önerilir. Diğer araştırmalar, sosyal becerilerin tamamen "Öz saygı" (self-esteem) ile ilişkili olduğunu onaylarlar (Riggio. Tucker ve Coffaro. 1989: Riggio. Throckmorton ve Depaula. 1990) (Bacanlı. 1996).

Riggio (1986:1989). sosyal becerileri, sözlü ve sözsüz bilgilerin gönderilmesi ve alınmasında kullanılan altı boyutlu sosyal beceriler olarak tanımlar. Bunlar, duyuşsal anlatımcılık, duyuşsal duyarlık, duyuşsal kontrol, sosyal anlatımcılık, sosyal duyarlık ve sosyal kontrol boyutlarını ölçer (Riggio. 1986. 1989). Bunlar aşağıda açıklanmıştır (Riggio. 1989: 2-3 Manual)

1. Duyuşsal Anlatımcılık (Emotional Expressivity)

Duyuşsal anlatımcılık, bireylerin sözsüz olarak iletişim kurmalarını, özellikle duyuşsal mesajları göndermeyi ifade eder. Aynı zamanda, tutumların ve kişilerarası yönelimlerin sözsüz ifadesini de kapsar, ayrıca duyuşsal ifadeleri tanı olarak ifade edebilmeyi yansıtır. Duyuşsal anlatımcılığı yüksek olan bireyler, hayat dolu ve duygusal platformda çok yüklüdürler ve bu kişiler diğerlerini etkileyebilirler. Onlara ilham vererek, yeteneklerini duygularına aksettirebilirler. Duyuşsal anlatımcılığı temsil eden örnek bir cümle: "Durgun geçen bir arkadaş toplantısını neşelendirebilirim".

2. Duyuşsal Duyarlık (Emotional Sensitivity)

Duyuşsal duyarlık, başka bireylerin sözsüz iletişimini almayı ve bu alınanların anlamının açıklanmasını belirtir. Hassas bireyler başkalarının ince imalarına tam olarak anlam verebilecek dünümdadırlar. Aşırı hassas olanlar ise. diğer bireylerin içerisinde buldukları durumları değerlendirirken fazla alıngan ve hissi olabilirler. Duyuşsal duyarlılığı temsil eden örnek bir cümle: "Üzöntülü filmlerde bazen ağlarım".

3. Duyuşsal Kontrol (Emotional Control)

Duyuşsal kontrol, duygusal ve sözsüz gösterimlerin düzenlenmesini ve kontrol edilmesini ifade eder. Kontrol mekanizması, belirli imalı duyguların taşınmasını ve bir maskenin arkasına gizlenmesini (üzüntülü görünmek için gülünç bir yüz ifadesine bürünmek) gösterir. Bu tip insanlar duygularını doğrudan göstermek yerine duygularını kontrol etmeye yönelirler. Duyuşsal kontrole örnek bir cümle: "Kendimi bir an neşeli, hemen sonra üzüntülü gösterebilirim".

4. Sosyal Anlatımcılık (Social Expressivity)

Sosyal anlatımcılık, sözlü ifadeyi ve sosyal söylemde diğerleriyle ilişkilendirilmesini belirtir. Sosyal anlatımcılık becerisi yüksek olan kişiler, herhangi bir konuda konuşmayı başlatırken veya onu yönlendirirken bütün olarak dış görünüşleriyle de buna katılırlar. Sosyal anlatımcılığa örnek bir cümle: "Hikaye anlatırken meramımı anlatmak için, genellikle birçok jest yaparım".

5.Sosyal Duyarlık (Social Sensitivity)

Sosyal duyarlık, başkalarının sözlü iletişimlerini anlama ve yorumlama yeteneğini gösterir. Aynı zamanda bireyin duyarlılığını ve uygun sosyal davranışları belirleyen normların anlaşılmasını ifade eder. Toplumda bireyler sosyal davranışlarında dikkatli, bilinçli ve kendi hareketlerinin uygunluğundan haberdardır. Sosyal duyarlığa örnek bir cümle: "Bazen başkalarının bana söylediklerini sanki çok kişisel olarak alıyorum".

6.Sosyal Kontrol (Social Control)

Sosyal kontrol, sosyal olarak kendini gösterme ve rol oynamayı ifade eder. Sosyal kontrol becerileri iyi gelişmiş bireyler genellikle mahir, hünerli, sosyal ilişkilerinde kendinden emindirler. Her türlü sosyal duruma rahatça ayak uydurabilirler. Sosyal kontrol, sosyal etkileşimde iletişimin içeriği ve yönüne klavuzluk etmede de önemlidir. Sosyal kontrole örnek bir cümle: "Grup davranışlarını yönlendirmede genellikle çok başarılıyım".

EĞİTİM YÖNETİCİSİNİN YETERLİKLERİ VE BECERİLERİ

Yöneticilerin sahip olması gereken birtakım yeterlikler vardır. Bazı yazarlar (Kalz. 1971: Bovven. 1971: Beach. 1975: Gardner. 1980) bunları teknik, insancıl (sosyal) ve karar verme yeterlikleri olarak üçe ayırmışlardır (Başar. 1993: 66-70).

(içerik)

Teknik yeterlikler, göreve ilişkin etkinlik alanlarındaki teknik bilgi ve becerilerdir. Görevin gereklerini yerine getirebilmek için kullanılacak yöntemler, teknikler, süreçler ve işlemler ile ilgili teknik bilgi ve becerilerin tümü o görevin teknik etkinliklerini oluşturmaktadır. Bir teknik yeterliğin kazanılması çoğu zaman başka teknik yeterliklerin kazanılmış olmasına bağlıdır. Örneğin, kendinden beklenenleri ve eleştiri yapmayı bilme, bireyin ve durumun özelliklerine göre iletişim kurma, yakınmaları yönelebilmek, dünü çok yönlü olarak görebilmek, sonunu olabildiğince çabuk ele alma konularındaki yeterlikler iletişime ilişkin teknik yeterlikleri büyük ölçüde bağlıdır. İnsancıl yeterlikler ise, birey ve grupları anlama ve güdüleme becerileri olarak da kabul edilmektedir. Etkili çalışma ve ortak çaba oluşturabilme, başkaları hakkındaki varsayım, inanç ve tutumları, bunların kullanış yöntem ve sınırlarını görebilmek, bireysel farklılıkları gözetme, insan ilişkilerine yönelik özelliklerdir. Karar yeterliklerine kavramsal, örgütsel ve yönetsel yeterlikler de denilmektedir. Karar yeterlikleri, sonunun farkına varma, bilgi toplama, sınıflama, çözümlenme, seçenekleri değerlendirme, seçme, uygulama, izleyip düzeltme olarak ele alınmıştır. Bunlar aynı zamanda sonun çözme yeterlikleridir.

Başaran (1992: 109-110) üç boyutlu bir "Yönetmen Yeterlik Modeli" geliştirmiştir. Modelin boyutları yeterlik alanları, konuları ve düzeylerinden oluşmaktadır.

Yeterlik alanları, yönetim kavram ve kuramlarından, yönetim teknolojilerinden ve yönetimde insan ilişkilerinden oluşmaktadır. Bu üç alandaki beceriler, yönetimin temelidir.

Yeterlik konuları, yeterlik alanlarına bağlı olarak yöneticilerin buldukları yönelim basamaklarına göre, örgüt yapısını kurma ve yenileştirmeyi, yönetim sürecini oluşturmayı ve yönetimin işlevlerini gerçekleştirme i içermektedir.

Yeterlik düzeyleri ise, yeterlik alanlarında ve konularında yöneticinin kazandığı bilgi ve beceri ile takındığı tutumun düzeyini göstermektedir. Bu düzeyler, tanıma, anlama, kavrama, anlama, yargılama, yorumlama ve uygulama düzeylerine doğru ilerlemektedir.

Amerika Birleşik Devletleri'nde Personel Yönetimi Bürosunun (Office of Personnel Management) araştırmasında yöneticiler için gerekli 6 yeterlik ve buna ek olarak da bir dizi özellik ortaya konmuştur. Bu yeterlikler şunlardır (Ergim, 1988: 59-60):

1. Dış ve iç örgütsel sorunların bütünleştirilmesi.
2. Temsil etme ve eşgüdüm.
3. Planlama ve yöneltme.
4. Paranın ve maddi kaynakların yönelimi.
5. İnsan kaynaklarından yararlanma.
6. Uygulama ve sonuçların gözden geçirilmesi

Yöneticilerin yukarıda sayılan yeterliklerine ek olarak, şu etkililik özelliklerine de sahip olmaları gerekir: Geniş görüş açısı, stratejik bakış, çevresel duyarlılık, önderlik, esneklik, eyleme yöneliklik. sonuçlara odaklanma, iletişim, kişilerarası duyarlılık ve teknik yeterlik

Ulusal Eğilimi Geliştirme Projesinde, okul yöneticisinin yeterlikleri dört ana grupta toplanmıştır. Bunlar, eğitimsel becerilerdeki yeterlik, eğitim yönetimi konularında yeterlik, mesleki yeterlik ve kişisel niteliklerle ilgili yeterliklerdir. Okul yöneticisi:

1. Eğitimsel beceriler olarak.

-Öğretme ve öğrenmeye ilişkin belirli bilgilere sahip olmalıdır.

2. Eğitim yönetimi konularında.

-Kavram, ilke, model, kuram, süreç ve uygulamalara ilişkin belirli bilgilere sahip olmalıdır.

3. Mesleki olarak.

-Sözlü ve yazılı iletişim, sorun çözme, kişilerarası etkileşim, esneklik, iyi karar verebilme, liderlik, liderliği sürdürebilme ve teknik yeterlikler gibi temel yeterliklere sahip olmalıdır.

-Farklı yapıdaki işgörenleri yönetme, yönetimsel çatışmaları çözme, etkili görüş birliği sağlama, insan kaynağını yönetme ve sürdürme. duyarlı olma ve takım oluşturma gibi denetimsel yeterliklere sahip olmalıdır.

-Yaratıcı düşünme, planlama/değerlendirme. Finans kaynaklarını yönetme, okulu yönetme, öğrenci, veli ve okul birliklerinin oryantasyonu. teknoloji

kullanımını sağlama ve yönetimsel/denetimsel bütünlük gibi yönetimsel yeterliklere sahip olmalıdır.

-Uygulayıcı olarak bir vizyona ve dış dünyanın farkında olma yeterliklerine sahip olmalıdır.

4.Kişisel nitelikler olarak.

-Kendini yönetme, yeni bilgiler kazanma, stres toleransı, ilgi alanının genişliği ve eğitimsel değerler gibi yeterliklere sahip olmalıdır (National Educational Development Project. 1996: 26-31).

SONUÇ

Genellikle insanlar yöneticilerde, doğru bir şekilde geleceği görebilme, düzenli çalışma, etkili iş yapabilme gücü aramaktadırlar. Yöneticiler, işin düzenli, emin adımlarla ve etkili bir şekilde yürütmesini sağlamakla yükümlüdürler. Ancak karmaşık durumlarda iyi yöneticilik yeterli olmamaktadır. İnsanlar böyle durumlarda karşılaştıklarında liderin yönetim ve güven ve umuduna sarılırlar (Deal. 1992). Liderlikle ilgili son çalışmalarda liderin izleyenleri yönlendirmek ve güdülemek için kullandıkları güç birimleri ön plana çıkmıştır ve düzenli örgütsel işlevlerde ve ortaklaşa elde edilen başarılarında liderler ve izleyenler arasında etkileşim oldukça önemlidir (Middlehurst & Gordon. 1995).

Bireylerin yetenekleri ve özellikleriyle ilgili yeterlik ve sosyal beceri araştırmaları, bu kavramların, yöneticilik ve liderlik için önemli olduğunu ortaya koymuştur. Riggio'nun geliştirdiği (1986. 1989) Sosyal Beceriler Envanteri ve bu envanterin alt boyutları. Kalz'in (1955) belirttiği etkili bir yöneticinin insani becerilerinin neler olduğunun değerlendirilmesinde faydalı bilgiler sağlamaktadır. Bu envanter, yöneticilik rollerinin ortaya çıkmasında temel insan becerileri olarak eğitim literatüründe tanımlanan becerileri ölçmektedir (Henkin. 1993).

Yukarıda bahsedilen duyuşsal ve sosyal anlatım boyutları. eğitim yöneticilerinin sözsüz etkileşimde olduğu gibi sözlü iletişim yetenekleriyle de ilgilidir. Kendini ifade etme. çevredeki güçlerin katılımı ve birleşmesini teşvik etme ve onları bu yönde güdüleme de yöneticilerin yetenekleriyle birleşmiş olarak görülür.

Eğitim yöneticisinin, duyuşsal ve sosyal duyarlılıkla ilgili becerileri, diğer insanlara gösterilen ilgiyle ve mesleki ilişkilerde diğerlerine danışma ve onlarla tartışma yeteneği ile ilişkili olabilir.

Duyuşsal ve sosyal kontrol ise. liderlik rollerine geçişi sağlayan önemli yöneticilik faktörleri olarak düşünülebilir. Duyuşsal ve sosyal kontrol becerileri." eğitim örgütlerinin yeniden yapılanmasında düzenli ve temel iletişim ağlarını, çevredeki ilgili kişilerin durumlarını öğrenmede faydalı olabilir.

KAYNAKLAR

- Bacanlı. H. (1994). "Sosyal Zeka". Eğitim Dergisi. 7. 46-53.
- Bacanlı. H. (1996). Sosyal Beceriler ve Eğitimi. (Yayında).
- Bursalıoğlu. Z. (1975). Eğitim Yöneticisinin Yeterlikleri. A.Ü. Eğitim Fakültesi. Ankara.
- Başar. H. (1993). Eğitim Denetçisi. Ankara:Pcgcm. Yayın No: 5.
- Başaran. İ.E. (1992). Yönetimde İnsan İlişkileri: Yönetmel Davranış. Ankara: Kadioğlu Matbaası.
- Büyükkurt. G. (1994). "Sosyal Beceriler ve Program Dışı Etkinlikler Bağlamında Görme Engelli Yükseköğrenim Gençliği ve bu Gençliğin Üniversitelerde Karşılaştığı Sorunlar: Bir Durum Saptaması". Eğitim ve Bilim. 18 (94). 22-33.
- Dcal. Terrence E. (1992). "Leadership in a World of Change". in Thompson. Scott. D. (Ed.). School Leadership. California: Corvvin Press. Inc.
- Ergim. T. (1988). Kamu Yöneticilerinin Yetiştirilmesi. Ankara: TODAİE.
- Henkin. A.B. (1993). "Social Skills of Superintendents: A leadership Requisite in Restructured School". Educational Research **Quarterly**. 16(4). 15-30.
- Keating. D. (1978). "A Search for Social Intelligence". Journal of Educational Psychology. 70 (2). 218-223.
- Marlovve. H.. (1986). "Social Intelligence: Evidence for Multidimnsionality and Construct Indepencce". Journal of Educational Psychology. 78 (1). 52-58.
- McFall. R.M. (1982). "A Reviewv and Refonnulation of theConcept of Social Skills". Behavioral Assesment. 4. 256-267.

(h'içli)

Middlchurst. R. & Gordon. G. (1995). "Leadership Quality and Institutional Effectiveness". Higher Education Quarterly. 49 (3). 267-285.

National Educational Development Project. (1996). Teacher Education: Educational Administration. NDP YÖKAV World Bank. Preservice Teacher Project. Trial Edition.

Riggio E. R. (1989). Manual for Social Skills Inventory. Palto Alto. CA. Consulting Psychologists Press.

Thorndike. R. (1920). "Intelligence and its Uses". Harper Magazine. 140.227-235.

Trovver. P. (1982). "Toward a Generative Model of Social Skills: A Critique and Synthesis". in J.P. Curran and P.M. Monti (Eds.). Social Skills Training: A Practical Handbook for Assessment and Treatment (399-428). New York: The Guildford Press. •

Wmcs. J. & Smy. M. (1981). Social Competence. New York: Guilford Press.

Yazar

Dr. Nezahat GÜÇLÜ. Gazi Üniversitesi. Gazi Eğitim Fakültesi. Eğitim Bilimleri Bölümü Öğretim Üyesidir. Eğitim Yöneliminin Geliştirilmesi. Eğitimde Yeniden Yapılanma ve Öğretmen Eğitimi üzerinde çalışmalar yapmaktadır.